

Ehdotus Vastapainon tekoälyperiaatteiksi

Tekoälyä saa käyttää huviksi, hyödyksi ja sivistykseksi, sillä voi haastaa näkemyksiä ja kartoittaa kirjallisuutta, analysoida dataa ja rakentaa selvityksiä. Tekoälyn avulla voi promptata tekstejä, koosteita, lyhennöksiä, analyysyjä, narratiiveja ynnä muuta.

Vuorovaikutus tekoälyn kanssa tuottaa tekstiä, joka voi olla parhaimmillaan merkityksellistä tekoälyn käyttäjälle. Monet innostuvat tekoälyn tehokkuudesta ja tästä vuorovaikutuskokemuksesta, kun hyvää tekstiä syntyy sujuvasti ilman ajattelu-, lukemis- ja kirjoitustyötä.

Vuorovaikutus tekoälyn kanssa ja sen avulla tekstin tuottaminen ei kuitenkaan ole oikea perusta kirjoittaa tieto- tai tiedekirjoja itseä ja toisia kunnioittaen.

Vakavan kirjoittamisen ja ajattelun näkökulmasta tekoälyn käyttäminen on oman ajattelun ulkoistamista. Se syrjäyttää kansalaisen deliberaation, oman pohtimisen, tiedon etsimisen, opiskelun, lukemistyön, tutkimisen ja jäsentämisen käytännöt, jotka ovat sivistyneen ja säällisen elämän lähtöedellytykset.

Usein pelkkä epäily tekoälyn käyttämisestä tappaa arvostelukykyisen ihmisen halun jatkaa tekstisi lukemista.

***

Älä siis tuhlaa toisten ihmisten aikaa tarjoamalla ominasi sellaisia tekstejä, joita et ole itse kirjoittanut. Älä tarjoa Vastapainolle tekoälyllä tuotettua tekstiä. Älä ulkoista tietokirjasi lähdeyötä tekoälylle, äläkä siis käytä lähteitä, joita et ole lukenut.

Edellytämme, että koko käsikirjoitus, jokainen kappale, jokainen virke ja jokainen lause ovat tekijän, kirjailijan, toimittajan ja kirjoittajan vastuulla sekä näiden tarkastamia. Tämä koskee myös litterointeja ja suomennoksia sekä kirjallisuusviitteitä.

Raportoi, jos olet käyttänyt tekoälyä teksti- tai kuva-aineiston muokkaamisessa tai jos tämä ilmenee suoraan tekstissä.

***

Vastapainon intellektuaalinen perusta on kriittisessä ja yhteiskuntatieteellisessä ajattelussa

Tietokirja on Vastapainon näkökulmasta intellektuaalisen ja yhteiskunnallisen ajattelun teosmuoto, joka palvelee sekä kirjailijoita että lukijoita.

Jokainen kirjailija on aina myös lukija, jokainen lukija on osa kirjallista ja yhteiskunnallista ajattelua, joka on kriittisen ajattelun ja demokraattisen yhteiskunnan lähtökohta. Vapaus, solidaarisuus ja tasa-arvo edellyttävät kirjallista ajattelua.

Tietokirjallisen teoksen luomisessa tekoälyn käyttö on omasta ajattelusta luopumista. Edelleenkin on parempi ajatella itse, jotta edes tietää omat virheensä.

Elävän ja itse ajattelevan kansalaisen pitäisi olla edelleen tiedollisen ja moraalisen sivistyksen lähtökohta. Siksi jokaisen kansalaisen pitäisi osata lukea ja kirjoittaa tekstejä omaa ajatteluaan ja jäsentämiskykyään kunnioittaen.

Hyvä tietokirja ankkuroituu julkiseen toimintaan, harkintaan ja oppineeseen sivistykseen

Vastapaino luottaa harkittuun julkiseen keskusteluun ja toimintaan. Siksi tietokirjan tekijältä vaaditaan asiantuntemusta, sivistystä ja julkisen keskustelun osaamista, joiden ankkuri on todellisessa työssä.

Kirjahankkeen pohjana pitää olla vankkaa tieteellistä tutkimusta, journalistista osaamista tai muuta asiantuntevaa toimintaa, joka pyrkii olemaan parasta Suomessa tai jopa kansainvälisesti.

Kirjahankkeen tekijöiden pitää kestää myös muiden asiantuntijoiden analyysit, kritiikki ja korjausehdotukset.

Vastapainon tietokirja on laadukasta suomenkielistä keskustelua korkeimmalla mahdollisella tasolla. Kirjan tekijyys ankkuroituu kirjan elävään kirjoittajaan, toimittajaan tai suomentajaan.

Kustantajana Vastapaino tukee kirjailijoita tässä deliberatiivisessa ja kriittisessä prosessissa vuoden 1981 moton hengessä:

Kriittistä kirjallisuutta rohkeasti ajatteleville!